

можливостей організму, розширення діапазону рухових умінь і навичок для успішного самообслуговування в побуті та на роботі, в професійній та громадській діяльності; оволодіння основами знань з методики самостійних занять фізичними вправами для загальної і професійно-прикладної підготовки;

д) спорт вищих досягнень - створення цілісної системи олімпійської підготовки, яка б об'єднувала і координувала кадрові, фінансові, матеріально-технічні та науково-методичні ресурси; сприяння розвитку видів спорту, в яких спортсмени України можуть досягти високих результатів на чемпіонатах Європи, світу та Олімпійських іграх; збереження і удосконалення системи підготовки спортивних резервів, підвищення якості функціонування дитячо-юнацьких спортивних шкіл.

РЕЗЮМЕ

В статті розглядаються проблеми кадрового забезпечення галузі фізкультури та спорту в Україні та на прикладі Київської області та міста Києва. Проаналізовано чинники, що спричинили такий стан та запропоновано заходи щодо покращення зазначеної ситуації.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются проблемы кадрового обеспечения отрасли физкультуры и спорта в Украине и на примере Киевской области и города Киева. Проанализированы причины, которые привели к такому положению и предложены меры относительно улучшения ситуации.

SUMMARY

In this article are opened the problems physical education and sport of Ukrainian and in Kiev and Kiev region. It has been analyzed the factors of this situation. A number of measures concerning reformation the physical education and sport policy has been offered.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Державна програма розвитку фізкультури та спорту в Україні // rada.kiev.ua.
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
3. Криворучко Н.В. Аналіз інноваційних процесів в Україні / Н.В. Криворучко // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – Сборник научных трудов. Донецк: ДонНУ, 2008. – С. 709-716.
4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник. - К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України», 2007р.
5. Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізкультури та спорту на 2012-2016 роки // rada.kiev.ua.

УДК 332.146.2

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРИ ФОРМУВАННІ УМОВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Дейч М.Є., к.держ.упр., докторант ІЕП НАН України

Актуальність теми. Дослідження сталого розвитку, яке передбачає додержання певних обмежень, нормативів та збалансованості економічної, соціальної й екологічної складових, обумовлює системність підходів до створення відповідних умов та можливостей з застосуванням соціальної відповідальності. У зв'язку з цим вона визначається та актуалізується на особистому, виробничому і національному рівнях. Тривалий термін сталий розвиток стоїть на світовому порядку денному завдяки Конференціям ООН (м. Ріо-де-Жанейро 1992 р., м. Йоганнесбург 2002 р.), Всесвітньому економічному форуму (1999 р.) тощо. Усвідомлення світовою спільнотою значущості соціальної відповідальності у формуванні сталого розвитку сприяло підписанню ряду міжнародних зобов'язань, більш щадному ставленню до оточуючого середовища через поширення інноваційних технологій у сфері енергозбереження, промисловості та ін. Але через 19 років після підписання конструктивних міждержавних правових домовленостей суттєвих зрушень у цій сфері не відбулося, очікуваної відповідальності в діяльності держав не досягнуто, а загрози знищення природних ресурсів зростають. Так, за результатами досліджень Всесвітнього фонду дикої природи (WWF) попереджається, що у разі продовження споживання ресурсів із тією швидкістю як зараз, у 2050 р. для задоволення своїх потреб необхідно буде колонізувати ще дві аналогічні планети [16]. Ситуація ускладнюється наявністю протиріч у позиціонуванні компаній-лідерів соціально відповідальними та їх діями з формування сталого розвитку. Зокрема, близько 20% керівників американських компаній не знають взагалі, що таке «сталий розвиток», 48% з тих, хто вважає, що знає тлумачення цього терміну, під ним розуміє державне регулювання (дотримання правил та стандартів, підтримка етичних норм). Одночасно 50% управлінців США вважають забезпечення сталого розвитку важливою складовою розв'язання як екологічних, так і соціальних й управлінських питань [1]. Американські компанії, які відносять запровадження сталого розвитку до топ-цілей підтвердили, що роблять це для

збереження стабільного розвитку бізнесу завдяки гармонійному узгодженню з бізнес-цілями (38%), а також для побудови соціально-відповідальної репутації (27%) [1]. Ділова репутація може перевищувати вартість матеріальних активів у декілька разів (наприклад, при придбанні компанією McDonalds компанії Wendy's за 3,3 млрд.дол. при вартості активів 1,1 млрд.дол.) [14]. Таким чином, простежується відсутність глибокої усвідомленості переваг сталого розвитку для реалізації подальших стратегій та перспектив функціонування виробничих та бізнесових структур, а також суспільства та держави в цілому. Така несприятлива ситуація характерна для країни із розвинутою економікою та добре налагодженою правовою базою. Значно гіршими є умови й стан формування сталого розвитку у пострадянських країнах, до кола яких належить і Україна. Ці держави прагнуть за короткий проміжок часу досягти значного економічного зростання та інтегруватись як рівноцінні партнери до розвинених країн. Вимоги сталого розвитку значно обмежують ці прагнення і потребують докорінної зміни ідеології розвитку. Постає питання змісту та адресатів застосування соціальної відповідальності на різних рівнях управління з конкретизацією об'єктів і суб'єктів відповідальності.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми соціальної відповідальності стають все більш популярними серед вчених та фахівців. Вони досліджуються багатьма відомими світовими науковцями, такими як Ф. Котлер, Д. Вогел, Г. Арас, Д. Краутер, Я. Йонкер, Н. Лі тощо. Акцентують на них увагу і українські дослідники, а саме А.М. Колот, М.І. Згуровський, Б.В. Буркинський, О.І. Амоша, Л.Г. Руденко, О.Ф. Новікова, О.А. Грішнова, А.М. Сингаївська та ін. Вони досліджують переважно теоретично-методологічні засади формування та реалізації соціальної відповідальності, а також трансформують їх у контексті досягнення цілей сталого розвитку. Недостатньо вирішеними залишаються питання саме механізмів переходу до сталого розвитку на базі соціальної відповідальності, застосування карних або заохочувальних методів, масштабів запровадження корпоративної соціальної відповідальності, можливостей її застосування у системі господарювання. Відповіді на ці та інші питання потребують застосування комплексного підходу до дослідження соціальної відповідальності, розгляду як системи, яка спроможна прискорити досягнення цілей сталого розвитку.

Мета статті – визначення теоретико-методологічних підходів до формування соціальної відповідальності як інструменту досягнення сталого розвитку в Україні.

Виклад основного матеріалу. Основною перешкодою формування та запровадження сталого розвитку із використанням механізму соціальної відповідальності є нерозробленість теоретико-методологічних засад їх сполучення, а також невизначеність категоріального та понятійного апарату серед вітчизняних і зарубіжних дослідників. Не регламентується нормативно-правове визначення терміну «соціальна відповідальність». Виключення складають лише міжнародні стандарти, у яких є відповідні тлумачення. Це – ISO 26000 «Керівництво із соціальної відповідальності» [5]. В проекті Концепції Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні ототожнюється соціальна відповідальність виключно із відповідальністю організації [3]. Змістовне наповнення та сутність соціальної відповідальності розкривається значною кількістю систематизованих визначень даного поняття. Вони представлені у табл. 1.

Таблиця 1

**Характеристика змісту та сутності поняття
“соціальна відповідальність”**

№, п/п	Джерело	Основна сутність визначення
	ISO 26000 «Керівництво із соціальної відповідальності» [5], Концепція Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні [3]	відповідальність організації за вплив її рішень та дій на суспільство, навколишнє середовище шляхом прозорої та етичної поведінки, яка сприяє сталому розвитку, у т.ч. здоров'ю і добробуту суспільства; зважає на очікування заінтересованих сторін; відповідає чинному законодавству і міжнародним нормам поведінки, інтегрована у діяльність організації та практикується в її відносинах
1	Білецька Л. [7], Семякін І. [10]	обов'язок особи виконувати вимоги (політичні, юридичні, моральні), оцінити власні наміри, здійснити вибір поведінки відповідно до норм, які встановлюються суспільством, державою, колективом та відображають інтереси його розвитку
3	Шабуров А., Хомич В. [17]	відношення (суб'єкта, суспільне) до панівних у суспільстві норм і цінностей, схвалюваної ним необхідності, що базується на свідомому волевиявленні
4	Хачатуров Р., Ягутян Р. [15], Science-Dictionary [18]	дотримання суб'єктами суспільних відносин вимог соціальних норм (турбота про вплив на суспільство власних дій), а у випадках безвідповідальної поведінки – негативна реакція суспільства, яка являє собою легітимну соціальну відповідь через реалізацію принципу покарання

5	Колот А. [2], Ростигаєв О. [7], Тернопільська В.	складне суспільне явище, вираз всієї багатоманітності соціальних відносин та всіх форм відповідальності, яке репрезентується такими визначальними ознаками як внутрішня мотивація, глибокі знання, висока духовність і моральність, адекватна поведінка
6	Зайчук О., Оніщенко Н. [13]	діалектичний взаємозв'язок між особою та суспільством, що характеризується взаємними правами та обов'язками з виконання соціальних норм, покладенням різних засобів впливу у разі її порушення
7	Савченко І. [9]	відображає ціннісно-правовий аспект суспільних відносин, є формою регуляції суспільної поведінки, має дихотомічний характер і означає сумлінне ставлення посадової особи, органу державної влади до своєї діяльності

Зміст понять з соціальної відповідальності більш відрізняється за формою та рівнем розповсюдження. Але загальним сутнісним наповненням є: додержання певних норм і цінностей, безпечне ставлення та дії до внутрішнього і зовнішнього середовища; сприяння розвитку особистості, організації та суспільства, регламентація суспільної поведінки та соціальних відносин.

Найбільш різноплановим є визначення основних ознак і складових соціальної відповідальності. Проте усі дослідники, визначення яких було проаналізовано, єдині у думці відносно того, що соціальна відповідальність виникає в результаті певних вимог громади до особистості та її дій, і здійснює вплив на суспільство. Одночасно, крім міжнародного стандарту ISO 26000 [5], не акцентується увага на впливі відповідальності на сталий розвиток, який є очевидним через ошадне ставлення до навколишнього середовища, повагу до інтересів інших людей, відповідальність у ході соціально-економічної діяльності. Хоча більшість науковців зазначає про інтереси розвитку суспільства, високу моральність і духовність, соціальні норми та цінності, які вважаються неможливими без реалізації принципів сталого розвитку, тобто гармонійного розвитку суспільства, за якого задоволення потреб теперішніх поколінь не ставить під загрозу аналогічні можливості майбутніх поколінь, що досягається шляхом узгодженості екологічних, економічних і соціальних складових розвитку [6].

Таким чином *соціальна відповідальність* є системою взаємовідносин між особою (організацією) та суспільством, яка базується на вільному волевиявленні та соціальних нормах, визначається певною поведінкою, спрямованою на безпеку, розвиток та узгодження інтересів сторін відносин. У процесі формування сталого розвитку між членами суспільства формуються відносини через певні права та обов'язки. Сутність соціальної відповідальності полягає у обов'язку суб'єкта виконувати вимоги, що висуває йому суспільство, держава та індивіди для забезпечення впорядкованості, стабільності соціальних відносин у різних сферах життєдіяльності. Графічне зображення даної системи представлено на рис. 1.

Основні елементи системи соціальної відповідальності визначають взаємозв'язок та вплив її на сталий розвиток, розкривають можливості її всебічного застосування для досягнення його цілей.

Вплив *суб'єкта соціальної відповідальності*, який діє у певних обставинах і усвідомлює наслідки своїх дій, на забезпечення сталого розвитку є найбільш вагомим. Суб'єкт соціальної відповідальності одночасно є суб'єктом сталого розвитку. Ним може бути людина, група людей, організація, суспільство тощо. Саме вони в процесі свого функціонування вступають у певні відносини для забезпечення задоволення своїх потреб, вони є основними споживачами різноманітних видів ресурсів, метою та засобом розвитку, відчують ступінь досягнення цілі щодо створення можливостей для майбутніх поколінь.

Об'єкт соціальної відповідальності визначає адресність спрямування відповідальності суб'єкта за стан, вплив, взаємодію, збалансованість складових сталого розвитку.

Інстанцією соціальної відповідальності є суспільство та його члени, адже соціальна відповідальність за діяльність або бездіяльність суб'єкта настає саме перед ним.

Основними *рівнями соціальної відповідальності* є індивідуальний (визначає ступінь громадянської зрілості особи та створює головну підставу для інших рівнів), груповий (корпоративна соціальна відповідальність), суспільний (передбачає соціальну відповідальність суспільства перед майбутніми поколіннями), державний (визначає шляхи досягнення сталого та людського розвитку), глобальний (визначає пріоритети світового розвитку, людської цивілізації завдяки міжнародним домовленостям, їх прикладами є Глобальний договір ООН, презентація якого в Україні відбулася у квітні 2006 р. [11]; стандарт ISO 14000 в галузі систем екологічного менеджменту, GRI – рекомендації зі звітності в галузі сталого розвитку, міжнародний стандарт із соціальної відповідальності ISO 26000 [5], ISO 9001:2000 тощо).

Питання визначення моделей соціальної відповідальності для науковців є напрямом подальшого пошуку, узагальнень та упорядкування. Спроби їх визначення простежуються у вітчизняних *соціологів* [9], які виокремлюють 2 *моделі соціальної відповідальності*:

етичну, яка передбачає домінування зовнішніх важелів впливу на суб'єкт соціальної відповідальності шляхом обмеження його прав і свобод, виявляється виключно у нормативно-правовій площині, регламентуючи санкціями дії суб'єктів відповідальності;

ліберально-демократичну, яка передбачає узгодженість цілей всіх учасників соціальної взаємодії та визначення на цій основі спільної мети, як дієвого механізму підвищення соціальної відповідальності і прискорення сталого розвитку [9].

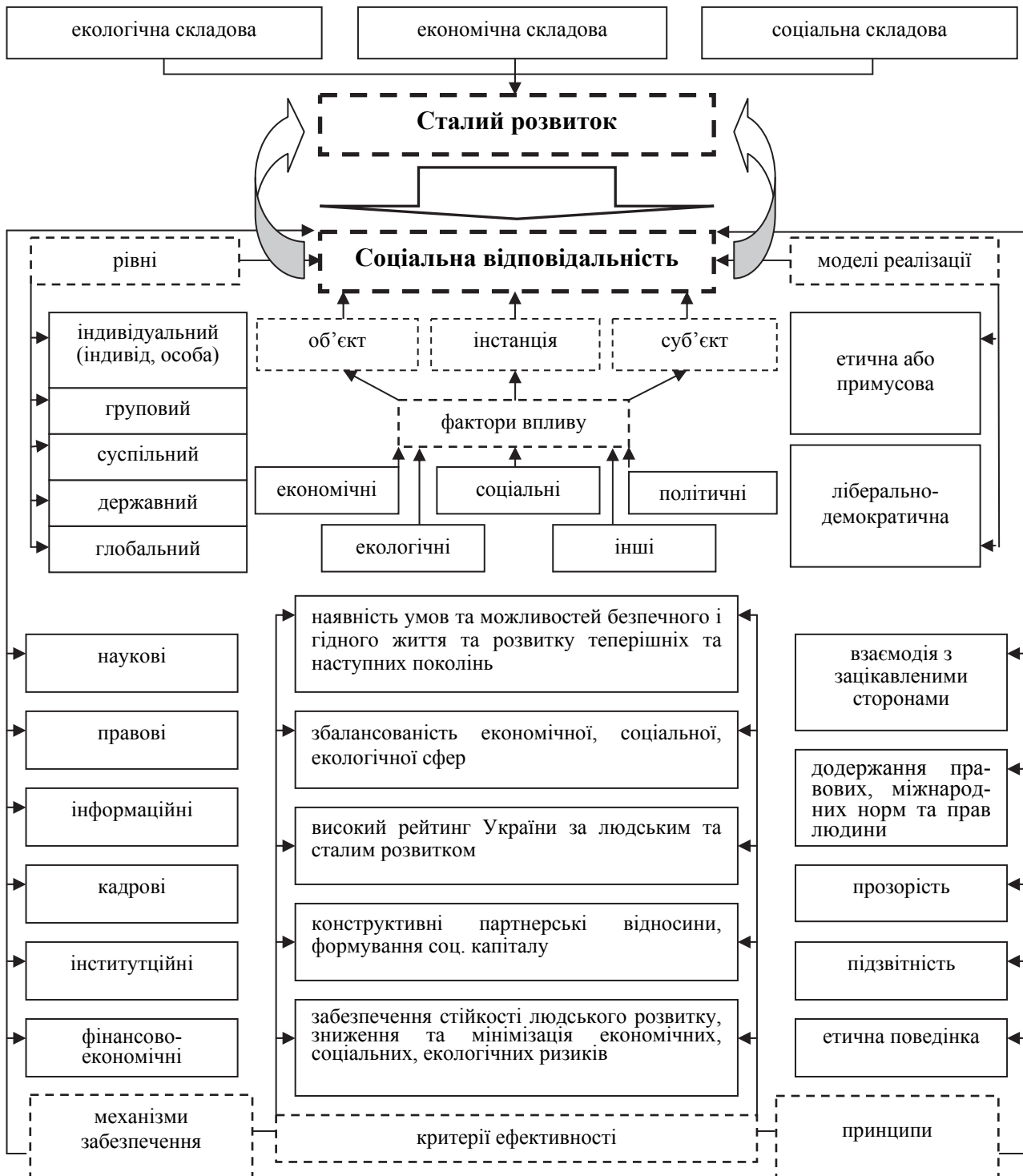

Рис. 1. Схема взаємозв'язку та взаємовпливу соціальної відповідальності та сталого розвитку

Критерії ефективності соціальної відповідальності є обов'язковим структурним компонентом, який характеризує кінцевий результат реалізації соціальної відповідальності у досягнення цілей сталого розвитку. Завдяки критеріям ефективності виявляється ступінь затребуваності соціальної відповідальності щодо сталого розвитку та кінцевих результатів за окремими напрямками. Окрім зазначених на рис.1 критеріїв ефективності, за досягнення яких повинна формуватись та застосовуватись відповідальність, доцільно також доповнити такі:

- раціональне залучення, споживання та використання природних ресурсів;
- переважне застосування у виробництві високоекономічних ресурсозберігаючих технологій;
- запровадженість ефективних механізмів саморегуляції, що забезпечують автоматичне налагодження соціоекономічної системи на сталий розвиток;

покращення та зміцнення здоров'я населення, продовження тривалості повноцінного життя та трудової активності;

підвищення освітнього, професійного рівня та соціально-культурного рівня населення;

високий рівень та якість життя населення у сполученні з соціальним, інтелектуальним та духовним зростанням;

дотримання прав і свобод людини, наявність можливостей вибору людини в усіх сферах суспільного життя;

активна діяльність об'єднань громадян у процесах переходу України до сталого розвитку.

нові стратегічні орієнтири соціальної політики, орієнтованої на реалізацію вимог соціальної відповідальності, на активізацію трудової та творчої діяльності, формування людського, інтелектуального та соціального капіталу;

реалізація в економічній політиці принципів інноваційності та сталості;

запровадження механізмів соціальної відповідальності за реалізація принципів сталого розвитку на всіх рівнях управління (державному, регіональному, виробничому, особистісному).

Забезпечення соціальної відповідальності щодо сталого розвитку відбувається завдяки системі механізмів, які створюють умови та можливості його досягнення (правові, фінансово-економічні, інституційні, кадрові, наукові, інформаційні). Кожна складова серед визначених механізмів забезпечення застосування соціальної відповідальності для цілей сталого розвитку є значущою, а в сукупності взаємовпливу вони дають сукупний синергетичний ефект. Але доцільно врахувати значущість окремих механізмів у застосуванні соціальної відповідальності. Так, за даними інтерактивного опитування, проведеного під час роботи міжнародної конференції з питань корпоративної соціальної відповідальності (м. Київ, 13 квітня 2011 р.) інституційне забезпечення виявилось найвагомимим. Так, 40% опитаних вважають необхідним державне регулювання сталого розвитку країни, яке передбачає контроль з боку відповідних державних інституцій, і 58% - введення регуляторних актів, що визначають межі соціальної відповідальності в країні [11]. На даний момент інституційне забезпечення соціальної відповідальності щодо сталого розвитку в Україні практично не розвинено. Виключенням можна вважати Національну раду з питань сталого розвитку, яка опосередковано через розв'язання проблем переходу до сталого розвитку застосовує соціальну відповідальність. Нормативно-правове забезпечення також є слабо розробленим та впровадженим. У теперішній час є наміри України щодо впровадження стандарту ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності» [5]; прийняття проекту Закону України «Про соціальну відповідальність великого бізнесу перед суспільством» (2011 р.) [8]. Обмежено приєдналися підприємства України до Глобального договору, учасниками якого наразі є лише 130 українських підприємств.

Через обмеженість нормативно-правового та інституційного забезпечення не створюються відповідні умови для реалізації інших механізмів сталого розвитку.

Принципи соціальної відповідальності – це сукупність правил, норм, настанов до процесу становлення та управління соціальною відповідальністю, які є загальними вимогами до державної політики та її структурних складових. Основні принципи соціальної відповідальності були виділені у Стандарті ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності» [6]. До їх складу належать: підзвітність, прозорість, етична поведінка, взаємодія з зацікавленими сторонами, додержання норм (правових та міжнародних) і прав людини.

Представлена система взаємозв'язку складових соціальної відповідальності визначає перш за все фактори впливу, які мають пряме відношення до сталого розвитку. Це – економічні, соціальні, екологічні та інші, які у певні періоди часу міняють свою значущість (політичні, науково-технічні, інноваційні, зовнішньоекономічні тощо). Найбільш поширеними серед усіх є економічні (створюють матеріальну базу для застосування соціальної відповідальності та формують ресурсні можливості сталого розвитку), соціальні (характеризують людський та соціальний потенціал та можливості його розвитку при усвідомленні переваг соціально відповідальної поведінки), екологічні (впливають на суб'єкта соціальної відповідальності, його якісні та кількісні характеристики, визначають рівень безпеки, стану навколишнього середовища).

Висновки і перспективи досліджень. Перехід до сталого розвитку в Україні та її регіонах є можливим при усвідомленні та реалізації соціальної відповідальності суб'єктів суспільства за його досягнення. Але ефективність цього процесу може бути реальною лише за умов дієвої державної та регіональної політики, у здійсненні якої будуть зацікавлені всі суб'єкти соціальних відносин суспільства. Соціальна відповідальність людини у сполученні з соціальною відповідальністю держави є головною запорукою успіху. Без соціальної відповідальності людини неможливо досягти соціальної динаміки розвитку [2], саме через такі цінності, як совість, довіра, толерантність, чесність, співучасть, обов'язковість, правдивість тощо, поведінка особистості формує умови сприятливого, прискореного, безпечного розвитку суспільства на принципах сталості. Соціальна відповідальність держави стане реальною та можливою за умов невідворотності її застосування, при укріпленні політичної та ділової культури, при розвитку демократичних засад державного управління, при конструктивній опозиції, при становленні партнерських відносин між гілками влади та підвищенні рівня довіри до влади. Але в Україні не пророблені та не започатковані теоретико-методологічні й практичні засади щодо застосування соціальної відповідальності з метою досягнення сталого розвитку. Першочерговими кроками у цьому напрямі повинні стати адресні заходи щодо послідовного розв'язання визначених проблем. Перш за все необхідно на конкурсних засадах провести науково-дослідну роботу з формування Концепції соціальної відповідальності в Україні. Загальна концепція визначить правила, норми та вимоги до розв'язання будь-якої проблеми розвитку

України, у тому числі сталого. Ця підстава дасть можливість конкретизувати положення Концепції у Національній стратегії розвитку соціальної відповідальності, а в перспективі розробити та прийняти відповідну Національну програму. Одночасно доцільно визначити правові положення з корпоративної соціальної відповідальності при удосконаленні законодавства України про національну безпеку, при формуванні концепцій, стратегій, програм сталого розвитку.

РЕЗЮМЕ

Исследована система социальной ответственности и ее влияние на достижение устойчивого развития. Графически изображена социальная ответственность и ее взаимосвязь с устойчивым развитием. Предлагается авторское определение понятия "социальная ответственность" на основании обобщения категориального аппарата этой и смежных категорий.

Ключевые слова: социальная ответственность, устойчивое развитие, лицо, общество, нормы поведения, экологическая и социальная сфера, экономическое развитие.

РЕЗЮМЕ

Досліджено систему соціальної відповідальності та її вплив на досягнення сталого розвитку. Графічно зображено соціальну відповідальність та її взаємозв'язок зі сталим розвитком. Пропонується авторське визначення поняття «соціальна відповідальність» на підставі узагальнення категоріального апарату цієї та суміжних категорій.

Ключові слова: соціальна відповідальність, сталий розвиток, особа, суспільство, норми поведінки, екологічна і соціальна сфера, економічний розвиток.

SUMMARY

The system of social responsibility and her influence are investigational on the achievement of steady development. Social responsibility and its intercommunication are graphically represented with sustainable development. Authorial determination of concept "Social responsibility" is offered on the basis of generalization of category vehicle to it and contiguous categories.

Keywords: social responsibility, sustainable development, person, society, codes of conduct, ecological and social sphere, economic development.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Діалог: бізнес і сталий розвиток [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svb.org.ua/reviews/dialog-biznes-i-stalii-rozvitok>
2. Колот А. Соціальна відповідальність людини як чинник стійкої соціальної динаміки: теоретичні засади / А. Колот // Україна: аспекти праці. – 2011. – №3. – С.3-9.
3. Концепція Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні: проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.conf.eu.org/assets/files/propositions/CSR_Concept_Draft_edited_01.02.11.doc
4. Корпоративна соціальна відповідальність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.conf.eu.org/ua/competitiveness/csr.html>
5. Міжнародний стандарт із соціальної відповідальності ISO 26000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bcdst.kiev.ua/index.php/news/1-latest-news/56--iso-26000>
6. На меті – сталий розвиток // Вісник НАН України. – 2007. – №2. – С.14-44.
7. Поняття та види соціальної відповідальності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ebk.net.ua/Book/law/zaychuk_tdp/part3/2401.htm
8. Проект Закону України «Про соціальну відповідальність великого бізнесу перед суспільством» № 8436 від 22.04.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=40247
9. Савченко І.Г. Соціальна відповідальність органів державної влади в умовах розбудови соціальної держави: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / І.Г. Савченко. – Харків, 2007. – 18 с.
10. Семякин М.Н. Источники российского гражданского права: проблемы теории и практики / М.Н. Семякин. – М. : Изд-во "Юрлитинформ", 2010. – 389 с.
11. Соціальна відповідальність: на шляху до сталого розвитку. Підсумки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fundgp.com/ua/events/arrangements/15/>
12. Соціальна відповідальність та Глобальний Договір [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/main/corporate-social-responsibility-and-global-compact>
13. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.
14. Уманцев Г. Внутренний гудвил предприятия: экономическая природа, проблемы оценки и учёта / Г. Уманцев // Бухгалтерский учёт и аудит. – 2006. - №10. – С.20-23.
15. Хачатуров Р.Л. Юридическая ответственность / Р.Л. Хачатуров, Р.Г. Ягутян. – Тольятти : Изд-во Междунар. акад. бизнеса и банковского дела, 1995. – 200 с.
16. Цивилизации на Земле осталось жить 48 лет [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lipstiks.net/lipsti0406.shtml>

17. Чепульченко Т.О. Соціальна відповідальність: поняття та сутність [Електронний ресурс] / Т.О. Чепульченко. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VKPI_soc/2010_1/Chepylchenko.pdf

18. Science-Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.science-dictionary.com/definition/social-responsibility.html>

УДК 332.146.2 (477)

СУЧАСНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ

Журба І.Є., Хмельницький національний університет

Вступ. В умовах європейських бігравітаційних процесів України, транскордонне співробітництво сприяє вирівнюванню якості життя населення до середньоєвропейського, та заохочує вільне переміщення через кордон товарів, послуг, капіталу та трудових ресурсів. Особливо актуальним є те, що транскордонне співробітництво відіграє роль науково-дослідної лабораторії для випробування та адаптації європейського законодавства, інструментарію підвищення ролі регіонів, застосування механізмів фінансової підтримки.

Окремим аспектом даної проблеми присвячено наукові дослідження українських економістів, зокрема О. Амоша, П. Беленький, В. Будкін, О. Вишняков, М. Долішній, В. Євдокименко, Є. Кіш, М. Козоріз, М. Лендєл, Н. Луцишин, П. Луцишин, В. Ляшенко, Ю. Макогон, М.Мальський, А. Мельник, В. Мікловда, Н. Мікула, А. Мокій, В. Пила, С.Писаренко, І. Студенніков, О. Чмир. Значний внесок у розвиток сучасної теорії транскордонного співробітництва, вирішення окремих проблем його фінансової підтримки внесли зарубіжні вчені: П. Еберхардт, Р. Федан, Т. Коморніцкі, Т. Лієвські, З. Макела, М. Ростішевські, А. Стасяк, З. Зьоло (Польща), Б. Борісов, М. Ілієва (Болгарія), С. Романов, В. Білчак, Л.Вардомський, Й. Зверев (Росія), П. Кузьмішин, Ю. Тей (Словаччина), Д.Віллерс (Німеччина), Р. Ратгі, Г.-М. Чуді (Швейцарія) та інші.

Водночас, багато науково-засадничих питань формування концепції транскордонного співробітництва, у тому числі торгівлі, залишаються недостатньо розробленими.

Метою даної статті є поглиблення теоретико-методологічних засад функціонування транскордонного співробітництва та обґрунтування основних напрямів торгівлі в умовах трансформації міждержавної співпраці. Для досягнення мети були поставлені такі **головні завдання**:

- 1) вивчити та проаналізувати передумови взаємовигідного транскордонного співробітництва, визначення напрямів їх поглиблення та розширення;
- 2) обґрунтувати перспективні шляхи транскордонної торгівлі;
- 3) запропонувати набір інструментів розвитку транскордонного співробітництва на національному та регіональному рівнях;
- 4) обґрунтувати необхідні організаційно-економічні механізми для розвитку транскордонної торгівлі;
- 5) визначити розмежування повноважень між різними гілками влади при регулюванні транскордонного співробітництва;
- 6) з'ясування базових принципів прийняття управлінських рішень при визначенні напрямів транскордонного співробітництва;
- 7) формування основних положень механізму регулювання транскордонного співробітництва;
- 8) визначення умов ефективного функціонування нових механізмів та інструментів транскордонного співробітництва.

Основна частина. Зазначимо, що для раціонального розвитку транскордонних районів України та сусідніх держав, важливо створити і забезпечити ефективне функціонування системних механізмів а також їх економічну взаємодію. Для цього необхідно різносторонній аналіз і узагальнення досвіду розвитку регіональної економіки та міжнародних економічних відносин на території транскордонних регіонів, виявлення інтеграційних процесів, вивчення і узагальнення потенціалів транскордонного обороту зовнішньо торгівлі. На цих засадах здійснюємо оцінку передумов взаємовигідного транскордонного співробітництва, у тому числі торгівлі, визначення напрямів їх поглиблення та розширення. Отже, визначивши перспективні напрями транскордонної торгівлі, можна вирішити конкретні питання доцільності та ефективності транскордонного співробітництва із сусідніми державами з урахуванням реальних умов господарювання та шляхів подальшого розвитку держав. Через те, мова йде про розроблення та реалізацію концепції транскордонного співробітництва, зокрема торгівлі, для забезпечення сталого розвитку транскордонних регіонів [1-3].

Концепція повинна передбачати набір інструментів впливу на розвиток транскордонного співробітництва, вони повинні бути взаємопов'язані на національному та регіональному рівнях. У їх число доцільно включити:

- удосконалення нормативної правової бази, що передбачає розробку і прийняття документів, які визначають порядок здійснення транскордонного співробітництва, характер взаємодії органів влади з його учасниками, умови надання підтримки експортерам;